

VAKSINALAR SAQLANISHIDA HAMSHIRANING VAZIFALARI

Yusupova Nasibaxon Egamberdiyevna
Xo'jaobod Abu Ali ibn Sino nomidagi
jamoat salomatligi texnikumi
Xavfsiz immunizatsiya fani o'qituvchisi.

Immunoprofilaktika yuqumli kasalliklarning oldini olishda eng samarali usullardan biridir. Vaksinalarning sifati va samaradorligi ularning to'g'ri saqlanishiga bevosita bog'liq. Agar vaksinalar belgilangan harorat rejimida saqlanmasa, ularning immunologik faolligi pasayadi yoki butunlay yo'qoladi. Shu sababli hamshira vaksinalarni qabul qilish, saqlash, tashish va ulardan foydalanish jarayonida muhim mas'uliyatni bajaradi.

1. Vaksinalarni saqlashning ahamiyati

Vaksinalar biologik preparatlar bo'lib, ular issiqlik, sovuq, yorug'lik va namlik ta'siriga sezgir hisoblanadi. Noto'g'ri saqlash natijasida:

- vaksinaning himoya xususiyati kamayadi;
- emlash samaradorligi pasayadi;
- aholi orasida kasalliklarning tarqalish xavfi ortadi;
- iqtisodiy zarar yuzaga keladi.

Shuning uchun vaksinalarni ishlab chiqaruvchining tavsiyalariga muvofiq saqlash talab etiladi.

2. "Sovuq zanjir" tushunchasi

"Sovuq zanjir" — vaksinalarni ishlab chiqarilgan joyidan boshlab, iste'molchiga yuborilgunga qadar kerakli haroratda saqlash va tashishni ta'minlaydigan uzluksiz tizimdir.

Sovuq zanjir quyidagi bo'g'inlardan iborat:

- ishlab chiqaruvchi korxonalar;
- markaziy omborlar;
- viloyat va tuman omborlari;
- tibbiyot muassasalari;
- emlash kabinetlari.

Ko'pchilik vaksinalar $+2^{\circ}\text{C}$ dan $+8^{\circ}\text{C}$ gacha bo'lgan haroratda saqlanadi.

3. Vaksinalarni saqlash qoidalari

Vaksinalarni saqlashda quyidagi qoidalarga rioya qilinadi:

Harorat rejimi

- Vaksinalar maxsus tibbiy muzlatkichlarda saqlanadi.
- Harorat doimiy ravishda $+2^{\circ}\text{C}$ dan $+8^{\circ}\text{C}$ gacha bo'lishi kerak.
- Harorat kuniga kamida ikki marta nazorat qilinadi va jurnalga qayd etiladi.

Joylashtirish qoidalari

- Vaksinalar original qadoqlarida saqlanadi.
- Muzlatkich devoriga tegib turmasligi kerak.
- Havо aylanishi uchun qutilar orasida masofa qoldiriladi.
- Oziq-ovqat mahsulotlari va boshqa dori vositalari bilan birga saqlanmaydi.

Yorug'likdan himoya qilish

- Ayrim vaksinalar quyosh nuri ta'sirida buzilishi mumkin.
- Shu sababli ular qadoqlarida yoki qorong'i joyda saqlanadi.

4. Hamshiraning asosiy vazifalari

Hamshira vaksinalarni saqlash va ulardan foydalanishda quyidagi vazifalarni bajaradi:

1. Vaksinalarni qabul qilish

- Kelgan vaksinalarning nomi, miqdori, seriya raqami va yaroqlilik muddatini tekshiradi.
- Qadoq butunligini nazorat qiladi.
- Sovuq zanjir buzilmaganligini aniqlaydi.

2. Haroratni nazorat qilish

- Muzlatkichdagi termometr ko'rsatkichlarini muntazam kuzatadi.
- Harorat jurnalini yuritadi.
- Harorat me'yorida chetga chiqsa, darhol mas'ul shaxsga xabar beradi.

3. Saqlash qoidalariga rioya qilish

- Vaksinalarni to'g'ri joylashtiradi.
- Yaroqlilik muddati yaqin bo'lgan vaksinalarni birinchi navbatda ishlatadi (FEFO tamoyili — First Expire, First Out).

4. Hisob va hisobot yuritish

- Vaksinalar kirimi va sarfini qayd etadi.
- Emlash hujjatlarini to'ldiradi.
- Oylik va choraklik hisobotlarni tayyorlaydi.

5. Favqulodda holatlarga tayyor turish

- Elektr energiyasi uzilganda ko'riladigan choralarni biladi.
- Sovuq elementlar va termo-konteynerlardan foydalanadi.

- Vaksinalarni xavfsiz joyga ko‘chirishni tashkil etadi.

5. Vaksinalarni tashish va nazorat qilish

Vaksinalar tashish vaqtida ham belgilangan haroratda saqlanishi lozim.

Buning uchun:

- termo-konteynerlar va sovuq elementlardan foydalaniladi;
- tashish davomida harorat nazorat qilinadi;
- vaksinalar ortiqcha qizib ketish yoki muzlashdan himoyalanaadi.

Hamshira tashishdan keyin vaksinalarning holatini tekshiradi va tegishli hujjatlarni rasmiylashtiradi.

Foydalangan adabiyot.

1. “Aholi orasida emlash masalalarini joriy etishda shaxslararo muloqotning ahamiyati. Toshkent – 2022 yil. YUNISEF.
2. R.E Giyasova, D.X Dadamuhamedova “Yuqumli kasalliklar va infeksiyon nazorat” Turon nashriyoti 2022 yil.
3. “Profilaktik emlash tizimida uzluksiz sovuqlik zanziri”. Toshkent 2020 yil. YUNISEF.